

СТАНОВИЩЕ

На: дисертационен труд *„Фактори за ефективност на митническия контрол върху трафика на стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост (фалшифицирани и пиратски стоки)“* за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8 „Икономика“ на Цветан Стефанов Мадански

От: доц. д-р Тодор Костадинов Попов – Стопански факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Представеният дисертационен труд се състои от 253 страници, структурирани в Предговор, Терминологични уточнения, три глави, заключение, Основни изводи, Предложения, седем приложения и Библиография. Съдържателният текст, в това число Основните изводи и Предложенията е от 205 страници. Трудът съдържа 7 графики, 6 таблици и 4 фигури в основния текст. Посочени са 91 цитирани литературни източника, от които 19 книги и монографии, 30 периодични издания и 43 електронни издания.

В **Предговора** дисертантът очертава обекта и предмета на изследването, както и посочва конкретните цели и задачи пред същото.

Формулирани са няколко (12 на брой) конкретни задачи на дисертационния труд – на с. 9-10 от дисертационния труд. Пак тук, на с. 12 е формулирана и основната теза на труда, която подлежи на доказване, а именно, че „обучението на митническите служители, насочено към повишаване на информираността и професионалната квалификация за справяне със случаи на трафик на стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост, има пряк положителен икономически ефект и е първостепенен фактор сред посочените ключови фактори“. Посочено е също, че такава роля играят и други фактори (сътрудничеството с правопритежателите и добрата информираност на потребителите), като същевременно е обяснено, че за концентриране на вниманието именно върху този първостепенен фактор е и обстоятелството, че в сравнение с другите ключови фактори този фактор е по-достъпен за емпирично измерване и е изцяло във възможностите на митническата администрация. В края на предговора са дадени и редица терминологични уточнения, които спомагат за по-голямата четивност и достъпност на дисертационния труд.

Глава първа е посветена на общите положения относно митническия контрол върху трафика на стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост. Очертана е същността на митническия контрол, включително с исторически преглед, посочени са основните участници в процеса и каналите за дистрибуция на фалшифицирани стоки, предпоставките и причините за търговията с фалшиви и пиратски стоки, както и различните последици и ефекти от тази търговия. По-нататък в тази глава са очертани защитените права върху обекти на интелектуална собственост (макар използването на термина „собственост“ за това явление да не е много удачен), като е даден е сравнително обстоен преглед на правната рамка на тези права – източници както от вътрешното, така и от международното право. В края на тази глава са развити и общите положения на същността и конкретните форми на митническия контрол върху търговията с фалшифицирани стоки.

Втора глава на дисертацията е посветена на анализ на конкретните фактори за ефективност на митническия контрол върху трафика на стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост. Преди всичко е дадена доста обстойна (даже прекалено) класификация на факторите за ефективност на митническия контрол, като са разграничени две големи групи такива фактори – общи и специфични. Очертана е правната рамка на този контрол, при това в развитие във времето, координацията и сътрудничеството на различни органи и учреждения на национално и на международно равнище. Именно тук се дава разгърнато описание и анализ на ключовия измежду специфичните фактори, а именно повишаване квалификацията на митническите служители. Описани са различните форми на обучение, съдържанието на обучителните програми за един доста дълъг период – след 2007 г. По-нататък е отделено внимание и на останалите специфични фактори като сътрудничеството с правоприжателите и бизнеса и информираността на потребителите.

Глава трета е посветена на конкретно състояние на митническата контролна дейност върху трафика на стоки, нарушаващи права на интелектуална собственост за изследвания период от 2007 до 2017 г. Тя е посветена на статистическото и емпирично доказване на основната теза на дисертационния труд. Очертани са базовите индикатори за ефективност на митническия контрол – брой задържания, брой задържани артикули и стойност на задържаните стоки. Според мен за целите на своето изследване дисертантът правилно е определил като основен индикатор броят задържания, в зависимост от вида на стоката и търговската марка, за който е налична официална информация за целия период, предмет на

наблюдение в дисертационния труд, като е дал приемлива обосновка за това си предпочитание. Дадени са конкретни данни за еволюцията във времето на тези индикатори. Наред с това авторът сполучливо е използвал основният метод на икономически изследвания (методът „при равни други условия“), като е посочил, че в определени периоди пряката зависимост между повишената квалификация на митнически служители и броя задържания, може да се деформира от външни за системата фактори – напр. войни, социални вълнения и други подобни, които спират, намаляват или пренасочват целия търговски трафик по други маршрути.

Що се отнася до частта, наречена „Основни изводи“, е било по-целесъобразно да се отнесе към самата Трета глава, особено тези по т. 34 на с. 207, където графично е представена корелацията между повишаването на квалификацията на митническите служители и индикатора „брой задържания“. С това всъщност графично се онагледява доказването на основната теза на дисертационния труд, формулирана по-горе.

По отношение на приносите, формулирани на с. 215, моето мнение е, че те са коректно представени. Депозираният дисертационен труд действително е първото цялостно изследване на посочения конкретен обект на изследването. Твърде ценни са представените емпирични данни, за което безусловно има значение и професионалният опит и работната позиция на дисертанта. Включването на направените предложения за промяна на нормативната база е твърде вероятно да доведе до оптимизиране дейността на държавните институции, ангажирани с проблема за борба с трафика на фалшифицирани стоки.

Като цяло общото впечатление от дисертационния труд е определено положително. Авторът е показал както необходимото познаване на материята, така и умение да извършва научен анализ, с което удовлетворява законовите изисквания за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. Самата дисертация ще представлява несъмнена ценност за подготовката както на държавни служители, въввлечени в процеса, така и на студенти и по тази причина е препоръчително да се издаде в отделна книга. Особено положително впечатление прави работата с първични материали и документи – както нормативни, така и административни, а не само с литературни източници.

Авторефератът отговаря на изискванията и дава коректна представа за дисертационния труд. Приведени са необходимите публикации.

Като всяка докторантска работа, и тази не е лишена от определени недостатъци. Наред с горепосочените слабости от съдържателна гледна

точка, съществуват и традиционните слабости за подобни дисертации – излишна описателност, която при това не е свързана с доказването на заявената теза, а изглежда по-скоро самоцелна. Броят на таблиците и графиките, посочен в Предговора, не е точен и следва да се приеме този, посочен в началото на настоящото становище. Определено обаче положителните моменти в работата надделяват, което ми дава основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на Цветан Стефанов Мадански научно-образователната степен „доктор” по професионално направление 3.8 „Икономика”.

11.05.2018 г.

Доц. д-р Тодор Попов